

BASISKWALITEIT RECREATIE – WANDELEN (BKR-W)

De wandelaar als indicatorsoort voor ruimtelijke kwaliteit

Theo de Bruin · IDBBO — Deelsessie ‘Aan de slag voor recreatie’ · 28 oktober 2026

“Op een mooie zondag kun je soms over de hoofden lopen.”

En wat doen we dan? We stappen met z’n allen in de auto — naar de natuur die u probeert te beschermen.

Uit: Basiskwaliteit Recreatie; een verkenning (Collectief Natuurinclusief)

Meer mensen, minder ruimte

–80%

groene recreatieruimte per inwoner in een eeuw tijd

36%

van de Nederlandse buurten heeft te weinig groene openbare ruimte

70%

van de natuur- en recreatie-gebieden in Noord-Holland kampt met een draagkracht-probleem

+1,6

miljoen extra inwoners in 2040, op dezelfde vierkante meters

Bron: ANWB (2023), Meer ruimte voor recreatie — o.a. op basis van PBL (2023) en CBS/PBL-prognoses

Recreatie is de sluitpost

“Wat een gemeente niet hoeft te beheren, staat niet op de kaart.”

Geen nationaal recreatiebeleid sinds de jaren ’90. Geen gedeelde norm. Geen eigenaar. Dus wordt de wandelaar bij inrichting en beheer ‘domweg vergeten’.

STELLING

Voor de patrijs en de egel hebben we een ondergrens. Voor de 80-jarige met rollator of moeder met baby en buggy niet.

Basiskwaliteit Recreatie – wandelen (BKR-w) is de mensgerichte tegenhanger van Basiskwaliteit Natuur: de minimale condities om vanaf de voordeur te kunnen én willen wandelen.

Dezelfde logica, een andere gidssoort

	Basiskwaliteit Natuur	Basiskwaliteit Recreatie – wandelen
Vertrekpunt	De indicatorsoort: welke condities heeft zij nodig om algemeen te blijven?	De wandelaar: welke condities heeft hij nodig, in zijn levensfase en met zijn motief?
Ruimtelijke eenheid	Landschapstypen	Lijnen, punten en vlakken
Schaal	Natuurarmoede → BKN → rijke natuur	Recreatiearmoede → BKR → topkwaliteit leefomgeving
Kern	Niet het zeldzame, maar de basis — overal	Niet de toplocatie, maar het ommetje — voor iedereen
Werkwijze	Doen, leren, beter doen	Doen, leren, beter doen

Bron: Kader Basiskwaliteit Recreatie – wandelen (Wandelnet, IDBBO, Track-Landscapes, oktober 2026)

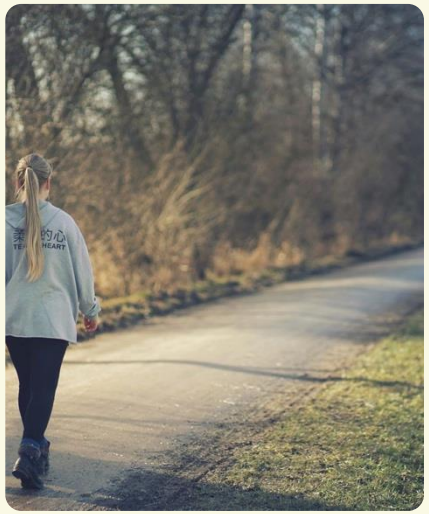
‘De recreant’ bestaat niet

41%

Gezelligheid

Samen, ontmoeten, bankjes; drukte is welkom

25%

Er tussenuit

Dichtbij, rust, stilte; liefst weinig anderen

14%

Interesse

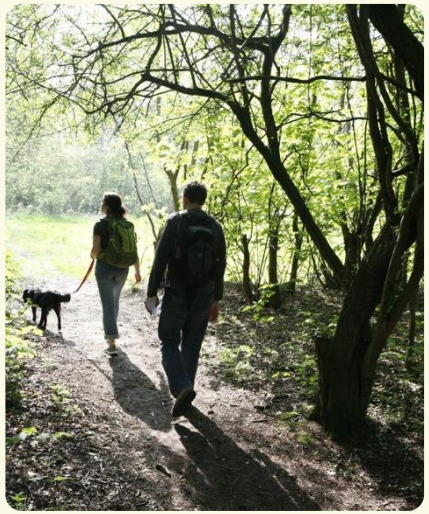
Verhaal, cultuurhistorie, variatie

12%

Uitdaging

Afstand, sport, fit; lange doorgaande routes

9%

Opgaan in de natuur

Ruig, onverhard, biodiversiteit

Aandeel in het recreatiegedrag. Bron: Goossen & de Boer (2008); Goossen et al. (2009), Alterra

De eerste honderd meter beslissen

Voor kleuters en 65-plussers is de actieradius het kleinst — en de afhankelijkheid van een goede directe omgeving het grootst.

Een stoeprand, een ontbrekende oversteek of geen bankje is voor hen geen ongemak, maar het einde van het ommetje.

Het bankje op de helft maakt het verschil.

Leeftijdsindeling naar Buitenkansen (Urhahn, 2021) · ca. 30.000 eenzijdige wandelongevallen per jaar, vaak door losse tegels

Drie wandelvormen vanaf de voordeur

Ommetje

< 60 min · < 5 km

Rondje in wijk of dorp — ook de hond uitlaten

Wandeling

60–120 min · 5–10 km

Wijk → park → stads- of dorpsrand

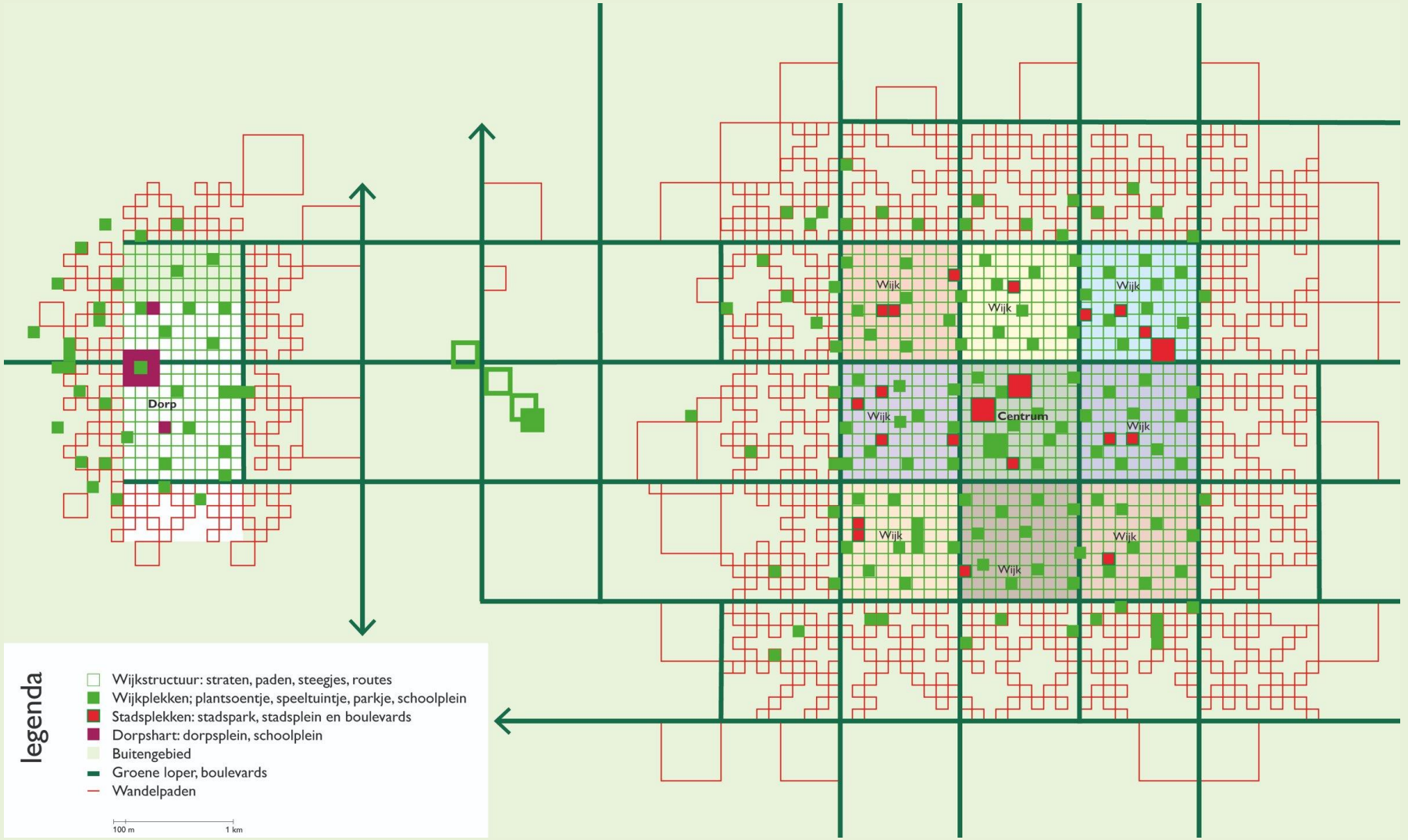
Lange wandeling

dagdeel of dag · > 10 km

Stad → rand → landschap: hier raken we uw werkveld

Wie de lange wandeling kan maken, kan ook het ommetje. Omgekeerd niet.

De wandelhabitat: lijnen, punten en vlakken

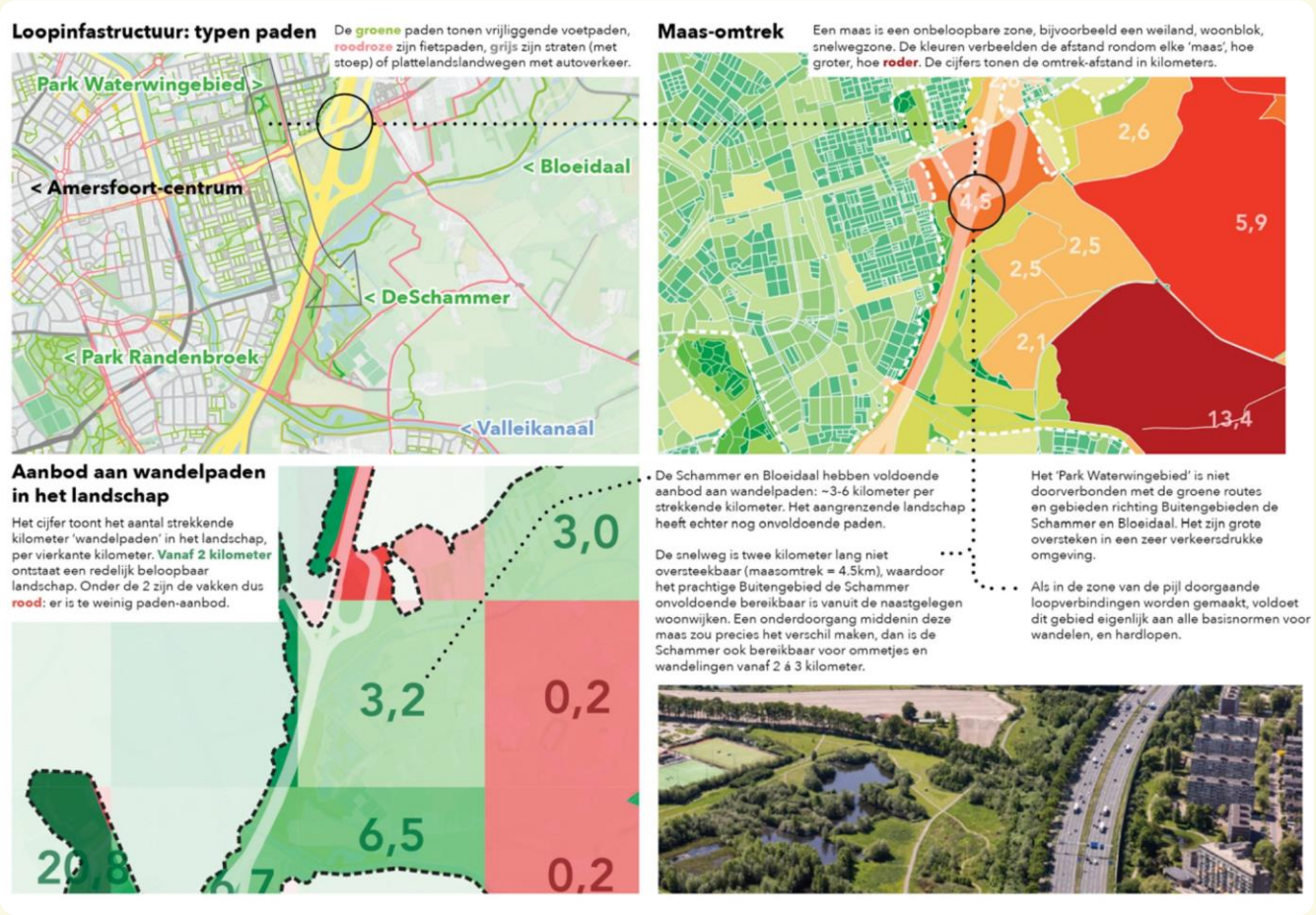

De ondergrens, in meters

Wandelvorm	Loopinfrastructuur	Groen en omgeving
Ommetje < 60 min · < 5 km binnen wijk of dorp	Aaneengesloten voetpadennetwerk > 6 km, maaswijdte < 250 m Veilige oversteek op alle 50 km/u-wegen Trottoir > 2 m, obstakelvrij · > 2 km vrijliggend (half)onverhard Zitplek minstens elke 300 m	Parkje ≥ 1 ha binnen 300 m (5 min) via groene route In het park > 300 m vrijliggend pad Boomkroon wijk > 30% · hondenlosloop > 0,3 ha
Wandeling 60–120 min · 5–10 km de wijk uit	Minimaal 2 verbonden hoofdroutes de wijk uit Oversteken: autoverkeer max. 15 km/u > 50% van de route langs groen of water · boomkroon > 30%	Park ≥ 5 ha binnen 800 m (10 min) In het park > 1 km vrijliggend pad Hondenlosloop > 0,5 ha
Lange wandeling > 10 km stad → landschap	Elke 2 km een groenblauwe ader die > 1 km de kern in reikt Veilige oversteek van barrières om de ≤ 1.000 m	Randzone: padengrid < 500 m Buitengebied (≤ 2 km): trage wegen > 2 km/km², > 50% van de paden omzoomd door groen of water, zitplek elke 500 m

Bron: BKR-schema met gebruiksaanwijzing (Wandelnet, oktober 2026). Geen weging, geen score: voldoet het, dan is de basis op orde.

Meetbaar met open data

Webatlas loopinfrastructuur (Track-Landscapes en Wandelnet, op basis van OpenStreetMap): typen paden, maaswijdte, padenaanbod per km².

Amersfoort: een snelweg van 2 km zonder oversteek maakt het buitengebied onbereikbaar voor het ommetje. Eén onderdoorgang lost dat op.

“Het verschil tussen één pad en géén pad is het grootst.”

Kaarten: Webatlas loopinfrastructuur, Track-Landscapes en Stichting Wandelnet · © OpenStreetMap-contributors · citaat: Mart Reiling, expertsessie juni 2026

In het landelijk gebied lopen we over hetzelfde pad

Trage wegen > 2 km per km²
↔ groenblauwe dooradering

> 50% paden omzoomd door heg, houtwal of bomenrij
↔ kleine landschapselementen

Groenblauwe aders van stad naar land
↔ ecologische verbindingen

Kleinschaligheid en gradiënten
↔ variatie in habitat

En hier schuurt het

Recreatiedruk op kwetsbare natuur — vooral vanuit het motief uitdaging

Gebruikersconflicten: loslopende honden, mountainbikers, drukte op populaire trajecten

Rust: de wandelaar die ‘er tussenuit’ wil, zoekt dezelfde stilte als de soorten die u beschermt

Ons antwoord: zoneren — en het ommetje bij huis op orde, zodat het natuurgebied niet het enige alternatief is.

Wat we van elkaar kunnen leren

BKR-w leert van BKN

- De cyclus in vijf stappen: meten, analyseren, kiezen, uitvoeren, verbeteren
- Monitoring met vrijwilligers en open data (BGT)
- Verankering in provinciaal en gemeentelijk beleid
- Een vaste plek waar het concept wordt onderhouden

BKN kan leren van BKR-w

- Begin bij de gebruiker: wie komt hier, en waarom?
- Herkenbare mensenbeelden overtuigen bestuurders sneller dan normen
- Gezondheid en ontmoeting als koppelkans (GGD, RIVM-basisset)
- De wandelaar als ambassadeur voor het landschap

Voorstel: laten we samen optrekken

1 · Eén kaart

Groenblauwe en recreatieve dooradering in één ontwerp: elke houtwal een pad, elk pad een verbinding.

2 · Eén meetlat

BGT-landschapselementen en de Webatlas loopinfrastructuur in één monitoring.

3 · Eén afweging

Een gezamenlijke methodiek: waar versterken mens en natuur elkaar, waar zoneren we?

4 · Eén pilot

BKN en BKR samen in één gebied, met gemeente, provincie, terreinbeheerder én agrariërs.

Aan u het woord

1. Waar versterken natuur en wandelen elkaar in uw gebied al — en waar schuurt het?
2. Hoe kunnen we samen optrekken in de BKR-w en de BKN-gebiedsprocessen?
3. Pakken we samen een gezamenlijke pilot op?

Lekker kunnen wandelen vanaf iedere voordeur.

Theo de Bruin · IDBBO

BKR-w is een coproductie van Wandelnet, Track-Landscapes en IDBBO, in opdracht van het Collectief Natuurinclusief

T.: 06 5585 4323
E.: theodebruin@idbbo.nl

